

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет менеджменту
Кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра

Здобувача вищої освіти Черноус А.І. академічної групи 292м-24-1
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»
на тему «Соціальні виміри глобального економічного розвитку»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Пилипенко Ю.І.			
розділів:				
1	Пилипенко Ю.І.			
2	Пилипенко Ю.І.			
3	Пилипенко Ю.І.			

Рецензент				
-----------	--	--	--	--

Нормоконтролер	Геращенко С.О.			
----------------	----------------	--	--	--

Дніпро
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
економічної теорії та міжнародних
економічних відносин
_____ Смесова В.Л.
(підпис) (прізвище, ініціали)
« ____ » _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістра

**Здобувача вищої освіти Черноус А.І. академічної групи 292м-24-1
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»
на тему «Соціальні виміри глобального економічного розвитку»
затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» № 1160/С від
13.10.2025 р.**

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичні основи соціального виміру глобального економічного розвитку	Аналіз сутності та форм прояву соціальної складової глобального економічного розвитку, обґрунтування системи індикаторів соціального виміру	29.09.2025- 26.10.2025
Аналіз соціальних показників глобального економічного розвитку	Аналіз глобальних індексів виміру соціального розвитку світу, показників рівня добробуту, якості життя населення та забезпечення соціальної справедливості	27.10.2025- 27.11.2025
Україна в системі соціальних вимірів глобального економічного розвитку	Проаналізувати сучасний стан соціалізації економіки України та запропонувати напрями удосконалення її соціальної політики	28.11.2025- 04.12.2025
Оформлення та надання кваліфікаційної роботи магістра до ЕК		05.12.2025

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Пилипенко Ю.І.

Дата видачі 01.09.2025

Дата подання до екзаменаційної комісії 08.12.2025

Прийнято до виконання

_____ (підпис здобувача вищої освіти)

Черноус А.І.

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 103 сторінки, 10 рисунків, 13 таблиць, 68 використаних джерела.

У кваліфікаційній роботі проаналізовано сутність соціальної складової глобального економічного розвитку, розглянуто основні індикатори виміру глобальної соціалізації у сучасних умовах.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних основ та форм реалізації соціального виміру глобального економічного розвитку, розробка напрямів удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Об'єкт дослідження: система соціальних відносин глобального економічного розвитку.

Предмет дослідження: соціальні виміри глобального економічного розвитку.

Положення, що захищаються: доведено, що соціальна складова глобального економічного розвитку проявляється в його соціалізації та дано його визначення, обґрунтовано структуру індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку, виокремлено напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Результати роботи можуть бути використані: у науково-дослідній діяльності, освітньому процесі, при розробці напрямів соціальної політики України.

Робота має застосування у сфері: міжнародних економічних відносин та державної соціальної політики.

Висновки, пропозиції щодо розвитку об'єкта розроблення: запропоновано напрями удосконалення соціальної політики, включаючи заходи щодо стимулювання розвитку національного людського капіталу, удосконалення соціальних стандартів та формування умов для розширення практики сталого інвестування

У роботі використано такі методи дослідження: індукції та дедукції, аналіз і синтез, порівняльний аналіз, обробки інформації (порівняння, угруповання, графічного та табличного подання даних).

Ключові слова: СОЦІАЛІЗАЦІЯ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК, ГЛОБАЛЬНІ ІНДЕКСИ, ГЛОБАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ, СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА.

ABSTRACT

Explanatory note: 103 pages, 10 figures, 13 tables, 68 references.

The qualification work analyzes the essence of the social component of global economic development, considers the main indicators of measuring global socialization in modern conditions.

Object of research: system of social relations of global economic development.

Subject of research: social dimensions of global economic development.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical foundations and forms of implementation of the social dimension of global economic development, as well as develop directions for improving the social policy of Ukraine in the context of geopolitical challenges.

Defended provisions: it is proven that the social component of global economic development is manifested in its socialization and its definition is given, directions for improving the social policy of Ukraine in the context of geopolitical challenges are substantiated.

The results of the work can be used: in scientific research activities, the educational process, in the development of directions of social policy of Ukraine.

The work has applications in the field of: international economic relations and state social policy.

Conclusions, proposals for the development of the development object: directions for improving social policy are proposed, including measures to stimulate the development of national human capital, improve social standards and create conditions for expanding the practice of sustainable investment.

The following research methods were used in the work: induction and deduction, analysis and synthesis, comparative analysis, information processing (comparison, grouping, graphical and tabular presentation of data).

Keywords: SOCIALIZATION, GLOBALIZATION, GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT, GLOBAL INDEXES, GLOBAL INEQUALITY, SOCIAL POLICY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИМІРУ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
1.1. Соціальна складова глобального економічного розвитку: сутність та форми прояву.....	8
1.2. Система індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку.....	22
Розділ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ПАРАМЕТРІВ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
2.1. Глобальні індекси як індикатори виміру соціального розвитку світу.....	34
2.2. Аналіз рівня добробуту та якості життя населення в сучасних умовах.....	46
2.3. Глобальні та національні виміри забезпечення соціальної справедливості.....	59
Розділ 3. УКРАЇНА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ВИМІРІВ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	
3.1. Сучасний стан соціалізації економіки України.....	70
3.2. Напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.....	80
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

Актуальність теми. В теперішній час у світі відбуваються суттєві трансформаційні процеси практично у всіх сферах суспільного життя, які у тому числі видозмінюють процеси глобалізації та глобального економічного розвитку. Глобальні соціально-економічні, військово-політичні, міграційні та інші кризові явища свідчать про існування масштабних дестабілізаційних процесів у світовій системі, про наявність глибоких системних проблем, які зумовлюють неефективність функціонування як окремих національних економік, так і світового господарства у цілому.

Розвиток країн в умовах глобалізації супроводжується цілою низкою проблемних питань соціального спрямування. Значна асиметрія доходів населення, дисбаланс реалізації індивідуальних можливостей людини, кризовий стан соціальної сфери негативно впливає на соціальний розвиток країн світової спільноти. В цих умовах ефективна соціальна політика, яка спрямована на підвищення добробуту людей та нівелювання значного соціального розшарування є важливим та дієвим інструментом для вирішення існуючих проблем та фактором позитивного соціально-економічного розвитку країн світу.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблематику соціальних аспектів глобального економічного розвитку досліджували такі науковці як Л. Антонюк, О. Білорус, Е. Букодін, І. Каленюк, М. Коул, Д. Лук'яненко, Т. Орехова, А. Поручник, Я. Столярчук, В. Шевчук та багато інших. Водночас, незважаючи на значні зарубіжні та вітчизняні здобутки у сфері дослідження проблем глобальної нерівності та механізмів її подолання все ж таки не до кінця з'ясована сутність процесів соціалізації глобального економічного розвитку, залишаються дискусійними питаннями механізми вирішення існуючих соціальних проблем людства.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ та форм реалізації

соціального виміру глобального економічного розвитку, розробка напрямів удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Для досягнення мети роботи сформовані наступні завдання:

- проаналізувати сутність та форми прояву соціальної складової глобального економічного розвитку;
- виокремити систему індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку;
- проаналізувати глобальні індекси як індикаторів виміру соціального розвитку світу;
- оцінити параметри добробуту та якості життя населення в сучасних умовах;
- визначити рівень забезпечення соціальної справедливості на глобальному та національному рівнях;
- проаналізувати сучасний стан соціалізації економіки України;
- запропонувати напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Об'єктом дослідження є система соціальних відносин глобального економічного розвитку.

Предметом дослідження є соціальні виміри глобального економічного розвитку.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі *методи наукових досліджень*: метод індукції та дедукції – при визначенні та уточненні сутності поняття «соціалізація економіки»; метод аналізу та синтезу – при виокремленні системи індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку; порівняльний аналіз – в процесі з'ясування національних особливостей соціального розвитку; обробки інформації (порівняння, угруповання, графічного та табличного подання даних).

У роботі представлені наукові результати, які подаються на захист, зокрема:

– доведено, що соціальна складова глобального економічного розвитку проявляється в його соціалізації та дано його визначення як процесу трансформації глобальної системи, яка проявляється в соціально-спрямованих економічних змінах шляхом збільшення питомої ваги соціального сектору в структурі економіки, орієнтацією економічної діяльності та економічної політики на всебічний розвиток людей, задоволення їх первинних та вторинних потреб;

– обґрунтовано структуру індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку;

– виокремлено напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Інформаційною базою дослідження є матеріали міжнародних організацій таких як Світовий банк, МВФ, UNCTAD, OECD, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, НБУ, аналітичні звіти міжнародних рейтингових агентств, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, а також матеріали електронних інформаційних ресурсів.

Практичне значення магістерської роботи полягає в її можливому застосуванні при формуванні соціальної політики України.

Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи становить 103 сторінки, він містить 13 таблиць, 10 рисунків та 68 найменування використаних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Соціалізація глобального економічного розвитку представляє собою процес трансформації глобальної системи, яка проявляється в соціально-спрямованих економічних змінах шляхом збільшення питомої ваги соціального сектору в структурі економіки, орієнтацією економічної діяльності та економічної політики на всебічний розвиток людей, задоволення їх первинних та вторинних потреб.

2. Соціальний вимір глобального економічного розвитку запропоновано здійснювати через систему соціально-економічних показників, спрямованих на з'ясування кількісних параметрів тих процесів, які сприяють всебічному розвитку людей, задоволенню їх первинних та вторинних потреб, а також економічних секторів, що цьому сприяють. Подібна система соціальних показників відображає три сторони виміру рівня соціалізації глобального економічного розвитку – рівень добробуту, якість життя та рівень соціальної справедливості. Також соціальний вимір потребує залучення до аналізу як глобальних, так і національних показників, що дозволяє розкрити як тенденції соціального розвитку глобальної економіки, так і відобразити національні, регіональні та інші особливості такого розвитку і провести порівняльний аналіз між країнами світу.

3. Глобальні індекси людського розвитку, процвітання та щастя демонструють, що в тих країнах, які за рахунок більших інвестиційних можливостей та завдяки ефективній соціальній політиці послідовно реалізуються заходи, спрямовані на всебічний розвиток людини, досягаються й більш високі соціальні результати. Незважаючи на певні методологічні відмінності у формування вказаних глобальних індексів, всі вони демонструють певний взаємозв'язок між рівнем соціально-економічного розвитку країни та соціальними параметрами життєдіяльності свого населення. Одночасно, при розрахунку показників всесвітнього індексу щастя,

на відміну від інших двох глобальних індексів, більше використовуються суб'єктивні індикатори оцінки рівня соціального розвитку, що має свої як позитивні, так і негативні сторони.

4. Світовий ринок праці продовжує повільне зростання, хоча воно не є стійким. Є певні відмінності в рівнях зайнятості по регіонам світу та групам населення, насамперед молоді. На стан глобального ринку праці вирішальний вплив здійснюють геополітичні фактори та нестабільність цін на енергоресурси. Все це позначається на соціальних складових глобального економічного розвитку та рівні добробуту населення. Дієвим механізмом покращення якості життя є послідовна політика країн світу, спрямована на реалізацію цілей сталого розвитку. Механізм сталого інвестування сприяє збільшенню обсягів інвестиційних ресурсів, спрямованих на фінансування цілей сталого розвитку та зумовлює підвищення якості життя в країнах, в яких ці інвестиції були реалізовані.

5. Має місце як міжрегіональна диференціація у показниках доходів населення, так і довгострокова тенденція випереджаючого зростання доходів населення західних держав порівняно з рештою країн світу. Результатом подібної різношвидкісної динаміки вказаних груп країн стало динамічне поглиблення розриву у доходах їх населення. Загальний рівень гендерного розриву у 2025 році був найвищим за весь час його вимірювання, проте повне досягнення паритету все ще далеко. Згідно з прогнозними оцінками та відповідно до існуючих на даний час тенденцій в цій сфері, для досягнення гендерної рівності знадобиться 123 роки.

6. Процеси соціалізації національної економіки України є важливою умовою сталого розвитку держави, підвищення добробуту населення та зміцнення соціальної стабільності. Вона передбачає орієнтацію економічної політики не лише на зростання макроекономічних показників, а й на задоволення соціальних потреб громадян, зменшення нерівності та забезпечення рівних можливостей. Рівень соціалізації національної економіки України залишається низьким. Це підтверджується відносно невисоким

показниками рівня добробуту громадян, нестабільною ситуацією на ринку праці, негативними процесами в сфері соціального забезпечення, високим рівнем корупції.

7. Соціальна політика України в умовах зростання геополітичних викликів потребує комплексного підходу – фокусу на підтримці вразливих верств населення (ВПО, ветерани, діти війни), стимулювання зайнятості та бізнесу, ефективного використання міжнародної допомоги, зміцнення економіки через продуману податкову та фінансову політику та інвестиції в людський капітал, паралельно із європейською інтеграцією та боротьбою з корупцією для забезпечення стабільності та відновлення. Окремо необхідно формувати умови для зростання сталого інвестування, насамперед, через ESG-стратегії зацікавлених сторін для підвищення якості життя населення України.

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувача вищої освіти групи 292м-24-1 Черноуса Артура Ігоровича
на тему «Соціальні виміри глобального економічного розвитку»

Магістерська робота присвячена обґрунтуванню теоретичних основ та форм реалізації соціального виміру глобального економічного розвитку, розробці напрямів удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів. Дана проблематика є актуальною для економічної науки та практики, оскільки у сучасних умовах будь-яка країна знаходиться під впливом світового середовища та тенденцій глобального економічного розвитку. Тому розуміння факторів, які його визначають, є необхідною умовою для наукового обґрунтування національної економічної політики.

Робота складається з трьох розділів, які послідовно спрямовані на реалізацію мети роботи. В кваліфікаційній роботі проаналізовано сутність та форми прояву соціальної складової глобального економічного розвитку; виокремлено систему індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку; проаналізовано глобальні індекси як індикатори виміру соціального розвитку світу; оцінено параметри добробуту та якості життя населення в сучасних умовах; визначено рівень забезпечення соціальної справедливості на глобальному та національному рівнях; проаналізовано сучасний стан соціалізації економіки України; запропоновано напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів.

Зміст роботи повністю відповідає темі. Усі поставлені завдання виконані, мета кваліфікаційної роботи досягнута. Робота містить таблиці, діаграми та схеми, які в узагальненому вигляді демонструють отримані результати.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Черноуса А. І. «Соціальні виміри глобального економічного розвитку» є самостійною, завершеною працею і повністю відповідає встановленим вимогам. Зміст роботи, а також отримані результати заслуговують на оцінку «добре», а її автор на присвоєння кваліфікації магістра з міжнародних економічних відносин зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент: доцент кафедри
менеджменту, к. е. н., доц.

Олена ГРОШЕЛЄВА

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу магістра
здобувача вищої освіти групи 292м-24-1 Черноуса Артура Ігоровича
на тему «Соціальні виміри глобального економічного розвитку»

Сьогодні ми є свідками суттєвих трансформаційних процесів, які супроводжують розвиток світової цивілізації в ХХІ столітті. Ці процеси зачіпають практично всі сфери життєдіяльності людства, характеризуються суперечливим впливом на функціонування як світового господарства у цілому, так і національних економік. Одним із таких процесів є соціалізація глобального економічного розвитку, яка має неоднозначне пояснення в науковій думці та різні соціально-економічні наслідки для країн світу. З'ясування особливостей такого процесу та форм його прояву у сучасних умовах є важливим завданням наукових досліджень. Тому кваліфікаційної роботи Черноуса А. І. є актуальною як з теоретичної, так і практичної точки зору..

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ та форм реалізації соціального виміру глобального економічного розвитку, розробка напрямів удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів. Для реалізації цієї мети було використано сучасні методи дослідження та на їх основі отримано суттєві наукові результати. Зокрема, доведено, що соціальна складова глобального економічного розвитку проявляється в його соціалізації та дано його визначення, обґрунтовано структуру індикаторів соціального виміру глобального економічного розвитку, виокремлено напрями удосконалення соціальної політики України в умовах геополітичних викликів. Усі поставлені завдання виконані, мета кваліфікаційної роботи досягнута.

У цілому кваліфікаційна Черноуса А. І. «Соціальні виміри глобального економічного розвитку» є самостійною, завершеною працею і повною мірою відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних робіт магістерського рівня. Робота заслуговує на оцінку 80 «добре», а її автор на присвоєння кваліфікації магістра з міжнародних економічних відносин за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Науковий керівник:
професор кафедри економічної теорії та
міжнародних економічних відносин, д.е.н., проф.

Юрій ПИЛИПЕНКО